

גליון מס' 276 פרשת בהר
תשע"ח שנה שישי

גליון זה יו"ל
לזכות התורם הנכבד
שיראה ברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"ולא תונו איש את עמיתו" (כה, י"ז)

סיפר לי רבינו שליט"א שהיה אצלו רב אחד, וסיפר לו שפעם היה אצל מרן הגר"ר חיים עוזר זצ"ל מוילנא, ודיברו בלימוד. הנ"ל הזכיר "תוספות" מסויים ואמר לו הגר"ע כי אין תוס' כזה! הלך הנ"ל להוציא גמרא מהארון, בא ר' חיים עוזר והניח ידו על הגמרא שבארון ולא נתן לו להוציא הגמרא. כשהגיע הרב הנ"ל לביתו, ראה שאכן אין כזה תוס', והגר"ע עשה מה שעשה כדי שלא לביישו! עוד סיפר הרב הנ"ל, שבעת שלמד בלובלין נסע לוילנא, וביקשו הגר"ר מאיר שפירא זצ"ל שכיון שעובר אצל הגר"ע שיבקשו לכתוב מכתב עבור הישיבה. וכך עשה. ראה הגר"ע שאינו מרוצה כל כך ושאל את הנ"ל אם אין זה מכתב טוב. כשהלה ענה שחשב שיכתוב מכתב חריף יותר, קרעו הגר"ע מיד וכתב מכתב חדש.

עניני ריבית

"אל תיקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלוקיך וחי אחיך עמך"

יש לו קצת כסף ויש לו ב' ברירות או בבנק ויהיה לו ריבית עם היתר עסקא של רבי ניסים, ויחתן את ילדיו ועל ידי זה לא יפול על הצבור, או להניח בקופת גמ"ח? אם זה עם היתר עסקא טוב וברור, יעשה איך שרוצה. ושאלתי לענין עצה טובה כדלהלן, והסכים רבנו שאני יכול לומר לו שיש בכך עצה טובה אם יניח בקופת גמ"ח, כי מחמת כך יש לו מצוה כל הזמן. רבנו אמר לי כי החז"א בשעתו אמר לו, כי רוב ההיתר עסקא הם שלא כדין. שאלתי כנ"ל גם את מרן הגרא"ל והיה כאוב לשמוע על הרעיון להניח בבנק ואמר: כי יש ב'תוספת מעשה רב' שפלוגי בא בחלום ואמר כי יש לו דינים מחמת ריבית, ושאל אותו הרי היה היתר עסקא. והשיב - דארטען לאכט מען זאך אויס פון דעם (שם לועגים על כך), ומרן התעניין בכמה כסף מדובר ואמר: שאם זה לא הרבה כסף לא כדאי בשביל כך להיכנס לענין של היתר עסקא, וסיפר: שבכפר סבא היה שם בנק קטן שמנוהל ע"י חרדי עם היתר עסקא, והיה לישיבה 5 או 10 לירות ומנהל הבנק רצה שזה יהיה רשום על שמי ולא על שם מנהל הישיבה. ואחוז הריבית היה כחצי לירה, ומיאנתי לקחת, אבל כיון שזה על חשבון הישיבה שלחתי את ר' עקיבא טננבוים שישאל את החזון איש, והחז"א השיב כי מותר לי לא לקחת. עוד אמר הגרא"ל כי יש לדון בבנק שזה גוף ולא אדם שדעת הגר"מ פיינשטיין שמותר ו"א שזה דרבנן, וכתבתי באילת השחר בפרק איזהו נשך דף סה. שזה מהתורה כשיש שעבוד נכסים בלא שעבוד הגוף.

לוח קנה למלוה עליה לתורה, וזה שלא כדרכו, האם זה ריבית?
אם המלווה נזכר בכך בשעת מעשה לא יעלה לתורה.

אבל לא לעלות לתורה - מקצר ימיו כדאמרנו בגמרא לגבי מי שקוראים לו ואינו עולה? ריבית יותר מקצרת את ימיו. מלוה שתובעו יותר ממה שחייב, ומשלם לו יותר, רק כדי להיפטר מדין ודברים אתו, האם יש בזה ריבית?

שאלתי את החז"א, אם הלוה מסופק כמה חייב ומחזיר מספק, ואמר לי שמותר כי בגמ' איתא לקנות הדין זה גם שוה. ושיגיד למלוה שלא חייב יותר רק משלם כדי להפטר ממנו.

א' חוהמ"פ תשס"ו. ספרה לי הרבנית ע"ה, כי הוי עובדה שרבנו הוזמן לברית, והאב בא לקחתו עם מכונית חדשה. ורבנו נכנס והנהג לא הצליח להתניע את הרכב, וכמה שניסה לא הועיל. הזמינו מונית ורבנו נסע במונית. ואז הנהג שוב ניסה להתניע והרכב נסע ללא שום בעיה. שאלו רבנו לבעל הרכב: תאמר, האם אתה מלווה בריבית, השיב האיש: לא, אבל מכונית זו קיבלתי מחתני והוא מתעסק עם ריבית.

(כל משאלותיך)

עלי שי"ח

"התורה היא חיינו"

דרכו של רבינו שהוא ח' את התורה הקדושה, וכל דברי חז"ל הקדושים. כל גמרא או מדרש שהוא לומד, מקבלים אצלו משמעות מציאותית של ממש. הרי התורה אמרה !!

לא מזמן, נכנס אל מעונו יהודי גלמוד די מבוגר והשיח בפניו על בעיה פלוגית שיש לו, נענה רבינו ואמר לו: תישא אשה ותוליד עוד ילדים! הלא, היה מופתע מעט, ושאל את רבינו אם הוא מודע לגילו המתקדם... רבינו חיך אליו 'וכי אתה יותר זקן מאברהם אבינו שנוצד לו בן בגיל מאה?'

כי אצל רבינו אם מצינו דבר כזה, אם כן לא יפלא מה' כלום! הבורא כל יכול. הוא מציע באמת ובתמים לאותו יהודי שישא אשה ויוליד בנים, כי התורה אמרה שאפשר.

השבוע, עסק רבינו במסכת שבת בסדר לימודו היומי, כשהגיע לדף קי"ט עמוד א' עיין במעשה המובא שם עם יוסף מוקיר שבת. הגמרא 'בבשה' אצלו צורה מוחשית, והוא החל לחייך באמצע הלימוד, על סכלותו של אותו שר אותו עשיר גוי שהיה שכינו, וכי האמין שיוכל למנוע מיוסף לקבל את הכסף שנגזר לו משמים.

סח רבינו בשם רבו המובהק מרן החזון איש: בגמרא בפרק אלו מציאות נאמר כי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה, ולכאורה בימינו אנשים אינם רגילים לבדוק את הכיס לעיתים קרובות כל כך, האם השתנה הלכה זו?

והחזון איש השיב על כך: התורה לא השתנתה! הדין נשאר אותו דבר.

והוא, הוא, הדבר אותו הזכרנו לעיל, כשחיים במוחש את התורה, מרגישים אותה בכל צעד ושעל.

עלי הדף

"אבנט מיגז אגיז"

זבחים י"ח ב' אבנט כמאן דאגיז דמי. שמעתי מהר"ר משה סולוביציק ז"ל בשם זקנו הגר"ח מבריסק שהי' מקפיד שלא להשיג הציצית לתוך האבנט דכיון דכאגיז דמי נמצא שהולך בלא ציצית ואמרתי זה לחזון איש ז"ל ולא הסכים, וכנראה שטעמו דע"כ אין הכונה כמאן דאגיז ממש דא"כ הו"ל יתור בגדים ועוד א"כ אם יכניס הציצית לתוך האבנט ויוציאם פסולין דהו"ל תעשה ולא מן העשוי (וזה יש לדון בזה) וע"כ אין הטעם אלא הכונה שאין כפלות פוסל בבגד"כ דכיון שישרן הו"ל כמדתו וה"ז לכבוד ולתפארת כמ"ש החזו"א (זבחים סי' ג' סק"א) וזה הכונה כמאן דאגיז דמי.

(דרך חכמה פ"ה מכה"מ ה"ד ביה"ל ד"ה או)

"כיוור נחשת"

שם כ"ב א' דתניא ר"י אומר יכול יהא כנו מקדש כדרך שהכיוור מקדש ת"ל ועשית כיוור נחשת וכנו נחשת לנחשת הקשתיו ולא לדבר אחר. משמע דנחשת לעיכובא ולכן נראה דאע"ג דכל הכלים אם העשירו מצוה לעשותן של זהב כמש"כ הרמב"ם פ"א מביה"ב ה"ט אבל הכיוור וכנו לעיכובא שיהא של נחשת ולכן עשה שלמה כל העשרה כיוורות של נחשת כדכתיב במ"א (ז' ל"ח), ואע"ג דכל הכלים ראויין לקדש מ"מ צריך שיהא הכיוור וכנו במקומן וזה מעכב כמ"ש בירוש' שקלים פ"ד ה"ב וירוש' יומא פ"ד ה"ה וצריך שיהא נחשת.

(דרך חכמה ספ"ג מהל' ביה"ב וברייתא דמלאכת המשכן רפ"ב)

עניני תפילה בקברי צדיקים

- בבחורתי שאלתי את מו"ר מרן שליט"א בנוגע לנסיעה מהישיבה בל"ג בעומר למירון, והשיב לי רבנו שליט"א במכתב: יותר מצוה לשבת ללמוד.
- שמעתי ממו"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א שאין לנסוע לקברי צדיקים הנמצאים במקומות מסוכנים, כמו לקבר יוסף ע"ה בשכם וקבר יהושע בן נון ע"ה, (בזמנים שאכן מסוכן להגיע לשם מבחינה בטחונית).
- מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל אמר שמוטב ללכת להתפלל ליד קברי צדיקים הקרובים יותר לדורנו משום שהם מבינים ומכירים יותר את מיעוט ערכנו ודרגתינו, מאשר קברי קדמונים מוקדמים יותר, ובספר שימושה של תורה מספר מרן הגרא"מ שך זיע"א שמרן הגר"ז מבריסק זצ"ל שלחו בתקופת מחלתו האחרונה להתפלל עליו בקבר רשב"י במירון וסח מרן הגרא"מ שך זיע"א שהיתה זו הפעם הראשונה מיום בואו לארץ ישראל שהיה במירון והיה זה לאחר כמה עשרות שנים מיום בואו ארצה, וגם שם היה בקבר הרשב"י בלבד. וביאר הגר"ז זיע"א למרן הגרא"מ זיע"א שאף שאין מדרכנו לפקוד את הקברים מכל מקום קבר הרשב"י, שאני שכך שמעתי מאבי הגר"ח שיש ענין בתפילה על קבר הרשב"י. והר"מ טורק שליט"א, נאמן ביתו של מרן החזון איש זצ"ל העיד שמרן החזון איש שלח לקבר הבית יוסף משום שהוא רבן של ישראל וכל ישראל מקושרים אליו. ואולם מרן הגר"ח שליט"א אמר לי שאין הבדל האם להתפלל בקברי הצדיקים הקדמונים או בקברי הצדיקים הקרובים לדורנו.
- ושמעתי ממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאפשר לעמוד ליד קברי הצדיקים מרחוק ובלבד שרואים הקבר, ואמרתי לרבנו שליט"א שלפ"ד נראה דכהנים יכולים ג"כ להתפלל ליד קברי צדיקים ע"י שיעמדו מרחוק או שישבו ברכבם ויביטו אל הקברים, והסכים מרן שליט"א.
- שמעתי מיד"ן הגר"מ טבצניק שליט"א, (ר"מ בישיבת כנסת יחזקאל באלעד ובנו של ידיד רבנו הגאון רבי עמוס שליט"א) שיש בידו צילום כת"י מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שהשיב לשואל ששאל מהו המקור למש"כ הקהילות יעקב זצ"ל בס' קרינא דאגרתא שמיום שחרב ביהמ"ק אין הקב"ה משרה שכירתו אלא על קברי צדיקים, והשיב מרן הגר"ח שליט"א שדבר זה מובא בפ"ה הגר"א לתקוני הזוהר וכן הביא החיד"א בשם מדרש.

(ייש"כ לידדינו החשוב הרה"ג ר' שמואל ברוך גנוט שליט"א על מסירת הדברים)

"שלא נהגו כבוד זה לזה"

"אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לר"ע וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה" וכו' (יבמות ס"ב, ב.).

ש. למה לא אמרו שהיו לו כ"ד אלף תלמידים?

ת. היו חברותות.

ש. וכי כל כך חמור הוא מה "שלא נהגו כבוד זה לזה", שכולם מתו על עון זה?

ת. הם היו צריכים להנהיג את הדור והיו למדין מהן, וענין של מידות הוא, ולכן לא היתה עצה אחרת.

ש. איך לא עשו תשובה, ולמה רבם לא הוכיחם?

ת. ר"ע עצמו לא ידע הטעם, במדרש רבה (קהלת י"א, ו) איתא שאמר לשבעת תלמידיו החדשים "הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה, אתם לא תהיו כן, מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה", וטעם זה על כי היו צרי עין נתחדש לו אח"כ.

ועוד, שסברו שנהגו כדון, שהרי לא ביזו אחד לשני, והטענה עליהם היתה "שלא נהגו כבוד", וסברו שלא היה צריך יותר.

ש. כשראו שהתחילו למות, מדוע לא חזרו בתשובה?

ת. כבר נגזרה גזירה ולא הועילה תשובתם כדי להראות לדורות, ומה שאמרו במדרש שם "מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה", וכי מיד עשו והעמידו ישיבות בכל הארץ? אלא זה גופא שקיבלו את דברי ר"ע בזה גופא נתמלא כל הארץ תורה.

(דרך שיחה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק